

KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV

Brusel, 27.1.2005
KOM(2005) 16 v konečnom znení

OZNÁMENIE KOMISIE

Správa o implementácii Akčného plánu environmentálnych technológií v roku 2004

{SEC(2005)100}

OZNÁMENIE KOMISIE

Správa o implementácii Akčného plánu environmentálnych technológií v roku 2004

(Text s významom pre EHP)

Akčný plán environmentálnych technológií¹ (APET) bol potvrdený na jarnom zasadnutí Európskej rady 25.-26. marca 2004. APET bol následne pozitívne prijatý mnohými zainteresovanými stranami vrátane podnikateľských organizácií, účastníkov finančných operácií, výskumného spoločenstva a mimovládnych organizácií.

Záver², ktoré prijala Environmentálna rada 14. októbra 2004, požadujú rýchlu implementáciu APET-u, aby sa tak inováciám s účinkom na životné prostredie otvorili spravodlivé a konkurenčne orientované možnosti z hľadiska trhu a zabezpečila internalizácia externých nákladov prostredníctvom rozličných účinných nástrojov. Zahŕňajú verejné obstarávanie zamerané na ekologickú výkonnosť, fiškálne stimuly, reformu dotácií, ktoré majú veľmi negatívne účinky na životné prostredie a sú nezlučiteľné s trvalo udržateľným rozvojom, a prevádzky s rozdeleným rizikom najmä pre MSP.

Vo svojej správe, ktorá sa týka Lisabonskej stratégie „Čeliť výzve“ Skupina na vysokej úrovni, ktorej predsedá Wim Kok, stanovuje ďalšie impulzy na implementáciu APET-u a vyzýva členské štáty, aby stanovili stratégie osobitných opatrení a termínov.

S podporou členských štátov a Európskej investičnej banky Komisia dosiahla slušný pokrok pokiaľ ide o implementáciu akčného plánu. Súčasná správa zhrňa najdôležitejšie výsledky, opisuje niektoré činnosti členských štátov, na ktorých môže implementácia APET-u stavať a zdôrazňuje oblasti, v ktorých je potrebné vynaložiť väčšie úsilie na urýchlenie rozvoja so zreteľom na úplné vyčerpanie potenciálu environmentálnych technológií.

1. AKČNÝ PLÁN ENVIRONMENTÁLNYCH TECHNOLOGIÍ A KONKURENCIESCHOPNOSŤ EÚ

Stále jasnejší je celkový príspevok ochrany životného prostredia ku konkurencieschopnosti podnikania a podnikov EÚ. Iba v ekologickej výrobe sa v roku 2003 svetový trh s environmentálnym tovarom a službami odhadoval na viac ako 500 miliárd eur, čo je porovnateľné s leteckou kozmonautikou a farmaceutickým priemyslom, a jeho ročný rast naďalej pokračuje na úrovni približne 5%³.

Na takomto globálnom trhu môže Európa získať tým, že ako prvá zameria svoju pozornosť na environmentálne technológie, o ktoré prejavia záujem ostatné krajiny. Európa už má vedúce postavenie v niektorých environmentálnych technológiách, akými sú napríklad veterná energia, hospodárska súťaž významných konkurentov s vlastnou stratégiou však rastie: Japonsko si tak napríklad stanovilo za cieľ získať

¹ Oznámenie Komisie „Stimulačné technológie pre trvalo udržateľný rozvoj: Akčný plán environmentálnych technológií pre Európsku úniu“ (KOM(2004) 38 konečná verzia, 28.1.2004).

² Ekologické, rozumné, konkurencieschopné: Príležitosti ekologicko-výkonných inovácií v rámci Lisabonského procesu.

³ Adrian Wilkes (European Committee of Environmental Technologies Suppliers Associations), prezentácia v rámci Zeleného týždňa 2004, jún 2004.

celosvetové vedúce postavenie v oblasti technológií úspory energie, čo dokladá najmä jeho „top-runner programme”, Kanada tiež oznámila ambicióznú stratégiu v oblasti environmentálnych technológií, na ktorú vymedzila čiastku vo výške 1 miliardy CAD.

Prudkým nárastom a kolísaním cien ropy v **celosvetovom meradle** v posledných mesiacoch sa obnovila diskusia o potrebe znížiť závislosť EÚ na rope a podporiť opatrenia zamerané na energetickú účinnosť, obnoviteľné zdroje energie a energetické zdroje s nízkym obsahom uhlíka. Energetická výkonnosť môže znížiť dopyt po energii efektívnym spôsobom pri nízkych nákladoch. Je potrebné poznamenať, že investície do takýchto technológií znížením závislosti na rope tiež chránia hospodárstvo proti stratám HDP efektom ropa - HDP: posledné výpočty⁴ ukazujú, že zvýšením podielu obnoviteľných zdrojov vo výrobe elektrickej energie o 10 % je možné vyhnúť sa stratám HDP spôsobeným ropou v rozsahu 29 - 53 miliárd USD v USA aj EÚ (49 - 90 miliárd USD v krajinách OECD). Tieto straty vykompenzujú 1/5 investičných potrieb v oblasti obnoviteľnej energie stanovených Európskou radou pre obnoviteľnú energiu a polovicu investícií OECD, ktoré stanovila pracovná skupina G-8. V oznámení Komisie o podiele obnoviteľnej energie v EÚ⁵ sa posudzuje stav rozvoja obnoviteľnej energie a navrhujú sa konkrétne činnosti na vnútroštátnej úrovni, ako aj na úrovni Spoločenstva, s cieľom zabezpečiť dosiahnutie cieľov v oblasti obnoviteľnej energie EÚ v roku 2010. Investície do energetickej účinnosti a obnoviteľných zdrojov energie takto zvýšia bezpečnosť dodávky energie pre Európu.

Rozvoj technológií v sektore energetiky, najmä pokiaľ ide o energetickú účinnosť a obnoviteľné zdroje energie, sa tiež riadi, nie však výlučne, politikou EÚ o klimatických zmenách. Zavedenie systému obchodovania s emisnými kvótami od 1. januára 2005 by malo byť pritom nápomocné. Rozvoj technológií je tiež rozhodujúci pri príprave nasledovných krokov v boji proti klimatickým zmenám po termínoch stanovených v Kjóto. Oznámenie Komisie týkajúce sa nákladov a prínosov strednodobých a dlhodobých stratégií klimatických zmien („po roku 2012“) poskytne prvky budúceho smerovania EÚ.

2. IMPLEMENTÁCIA AKČNÉHO PLÁNU ENVIRONMENTÁLNYCH TECHNOLOGIÍ V ROKU 2004

Implementácia kľúčových priorít akčného plánu je naplno rozbehnutá. Pokrok sa dosiahol v uprednostnení oblasti environmentálnych technológií v rámcovom programe EÚ výskumu a vývoja. Technické platformy sa zriadili v oblastiach techniky, ktoré sú pre ekologické inovácie relevantné. Zriaďujú sa siete testovacích stredísk, ktoré by mali pripraviť základ pre možný celoeurópsky skúšobný systém environmentálnych technológií.

⁴ Shimon Awerbuch, Exploiting the oil-GDP effect to support renewables deployment, pripravuje sa.
⁵ KOM(2004) 366 konečná verzia.

Navrhované nariadenia pre budúce obdobie kohéznej politiky by mali uľahčiť regionálne investície do trvalo udržateľných techník a riešení, a príprava budúceho rámcového programu pre konkurencieschopnosť a inováciu by mala rozšíriť spektrum nástrojov EÚ podporujúcich environmentálne technológie.

S cieľom zlepšiť podmienky na trhu pre zavedenie environmentálnych technológií sa vytvorilo zariadenie Európskej investičnej banky na podporu súkromných investícií týkajúcich sa systému obchodovania s emisnými kvótami EÚ, zatiaľ čo prípravná práca holandského predsedníctva otvára priestor pre ďalšie činnosti týkajúce sa systémov rizikového financovania.

Dokončenie kľúčových orientačných dokumentov pokiaľ ide o verejné obstarávanie v oblasti ekológie⁶, normalizáciu⁷ a dotácie, ktoré majú škodlivé účinky na životné prostredie⁸, by malo v týchto oblastiach podnietiť činnosť na úrovni EÚ, ako aj na úrovni členských štátov. Spolupráca medzi Komisiou a členskými štátmi sa zakladá najmä na príručke o verejnom obstarávaní v oblasti ekológie s cieľom uľahčiť prípravu národných akčných plánov, sledovať rozvoj a prípadne stanoviť spoločné ciele. Prípravné práce prebiehajú tiež pokiaľ ide o projektovanie a implementáciu výkonnostných cieľov týkajúcich sa kľúčových produktov, služieb a postupov.

Pokrok sa dosiahol tiež na globálnej úrovni, najmä prípravou iniciatívy „trpezlivého kapitálu“ podporujúcej investície v oblasti obnoviteľnej energie a energetickej účinnosti, ako aj diskusiami na medzinárodnej úrovni týkajúcich sa vývozných úverov a obchodných zmlúv. Implementácia vodných a energetických zariadení krajín AKT-EÚ v rámci rozvoja politiky pomoci tiež vytvára významné príležitosti pre environmentálne technológie.

Rozvoj informačných nástrojov a mobilizácia príslušných zainteresovaných strán by mali otvoriť priestor ďalším činnostiam v oblasti zvyšovania informovanosti a cieleného odborného vzdelávania.

Prílohy k tomuto dokumentu poskytujú viac informácií o postupe pri implementácii APET-u (príloha I) a skúsenosti a iniciatívach v členských štátoch, na ktorých môže implementácia APET-u stavať (príloha II).

3. ĎALŠIE KROKY PRI IMPLEMENTÁCII AKČNÉHO PLÁNU ENVIRONMENTÁLNYCH TECHNOLOGIÍ

S cieľom dosiahnuť rozhodujúci účinok širšieho využívania environmentálnych technológií je potrebné zintenzívniť činnosť EÚ:

- Finančné nástroje Spoločenstva by mali viac podporiť mobilizáciu prostriedkov rizikového financovania činností založených na vedomostiach a inovácií, ako sú napríklad ekologické inovácie. Toto by posilnilo dostupnosť rizikového kapitálu

⁶ Európska komisia, Buying green! Príručka o verejnom obstarávaní v oblasti ekológie, Luxembourg 2004.

⁷ Oznámenie Komisie o začlenení aspektov životného prostredia do európskych noriem (KOM(2004) 130 konečná verzia), z 25.2.2004.

⁸ OECD, Dotácie, ktoré majú škodlivé účinky na životné prostredie – otázky a výzvy, Paris 2003.

pre malé a stredné podniky (MSP) s vysokým potenciálom rastu, ochotného rozvíjať takéto inovácie v členských štátoch a celej EÚ. Skupina EIB by mala zintenzívniť úsilie v tvorbe nových nástrojov na podporu investícií v ekologickej inovácii, ako aj širšieho využitia environmentálnych technológií, najmä prostredníctvom MSP.

- Je potrebné, aby Komisia prioritne stanovila environmentálne výkonnostné ciele týkajúce sa produktov, postupov a služieb. Takéto výkonnostné ciele by mali byť zamerané na hlavné environmentálne problémy ako napríklad klimatické zmeny, znečistenie vody a ovzdušia, efektívnu spotrebu energie a zníženie produkcie odpadov. Pre environmentálnu výkonnosť by sa v nich mali stanoviť kritéria kľúčových skupín produktov, postupov a služieb dopĺňajúce tradičné normy ambicióznymi cieľmi, na ktoré môžu trhy zareagovať. Systém stanovenia výkonnostných cieľov by mal byť praktický a flexibilný, s mechanizmom pravidelnej kontroly, aby tak poskytol flexibilný nástroj spotrebiteľom, podnikateľským organizáciám, správnym orgánom, obstarávateľom a finančníkom, ktorý by ich informoval, pomáhal im pri rozhodovaní a podporoval ekologicke inovácie v členských krajinách, ako aj na úrovni Spoločenstva.
- Malo by sa zintenzívniť úsilie s cieľom zriadiť systém testovania a osvedčovania environmentálnych technológií v rámci celej EÚ. Takýto systém by mal umožniť výrobcem získať osvedčenie o environmentálnej výkonnosti inovácií a iných technológií, v súlade so stanovenými environmentálnymi výkonnostnými cieľmi. Systém overovania by sa tiež mal zamerať na zvýšenie dôvery spotrebiteľov a podnikateľských organizácií voči novým technológiám uvedeným na trh.
- Pravidlá štátnej pomoci už počítajú so zabezpečením stimulov pre investície priaznivé pre životné prostredie a zameriavajú sa na zabezpečenie rovnakých podmienok ekologických inovácií a environmentálnych technológií na trhu. Na úprave usmernení environmentálnej štátnej pomoci sa začne pracovať v roku 2005. V tomto kontexte sa prehodnotí, či by takéto pravidlá mali aj naďalej uľahčovať rozvoj ekologických inovácií a ich uvedenie na trh.
- S cieľom lepšie analyzovať rozvoj ekologických inovácií a vývoj trhu ekologických technológií je potrebné v kontexte Akčného plánu environmentálnych technológií vyvinúť vhodné ukazovatele. Mali by zohľadňovať vývoj trhu, ako aj výkonnosť priemyslu EÚ na trhu. Tiež je potrebné, aby zohľadňovali dosiahnutý pokrok pri implementácii akčného plánu, ako aj ekologickú výkonnosť hospodárstva EÚ. Tieto indikátory by sa mali opierať o prácu Komisie (Eurostat) v oblasti environmentálneho účtovníctva a indikátorov ekologickej účinnosti.

Členské štáty tiež vyvinuli činnosti týkajúce sa ekologickej inovácie. Dobrý základ výmeny skúseností, spoločných činností alebo kritérií na podporu akčného plánu EÚ ponúkajú okrem národných stratégií alebo akčných plánov aj najlepšie skúsenosti a nástroje v rámci národných programov. S cieľom naplno využiť existujúce najlepšie skúsenosti je potrebné prijať rozhodujúce kroky:

- Do roku 2005 by členské štáty mali stanoviť svoje stratégie na implementáciu APET-u. Tieto stratégie by sa mali opierať o existujúce stratégie a akčné plány a mali by uvádzať konkrétne opatrenia a termíny. Určenie najlepších skúseností v členských štátoch by mohlo viesť k stanoveniu kritérií a vhodných ukazovateľov týkajúcich sa rozvoja a uplatnenia environmentálnych technológií na trhu. Tieto stratégie by mohli byť následne koordinované na úrovni EÚ a tvoriť tak základ pre ďalší rozvoj spolupráce medzi členskými štátmi pri implementácii APET-u.
- Členské štáty by mali prijať opatrenia s cieľom mobilizovať dodatočné prostriedky rizikového financovania spojené s ekologickými inováciami a environmentálnymi technológiami. Je to možné uskutočniť zriadením investičných fondov pre ekologické inovácie alebo environmentálne technológie. Investičný fond v oblasti ekológie v Holandsku a investičný fond pre životné prostredie a riadenie energií (FIDEME) vo Francúzsku sú dobrými príkladmi efektívnych nástrojov na mobilizáciu prostriedkov rizikového financovania pre ekologické inovácie v malých a stredných podnikoch.
- Je potrebné zriadiť národné akčné plány verejného obstarávania v oblasti ekológie. V týchto plánoch by mali byť obsiahnuté ciele a kritéria na podporu verejného obstarávania v oblasti ekológie, ako aj usmernenia a praktické nástroje pre verejných obstarávateľov. Dobré príklady na rozvoj takýchto akčných plánov je možné nájsť v príručke EÚ o verejnom obstarávaní v oblasti ekológie, ako aj v stratégiách a akčných plánoch týkajúcich sa obstarávania v oblasti ekológie, ktoré spracovali Rakúsko, Dánsko, Fínsko, Holandsko, Švédsko a Spojené kráľovstvo. Za zváženie stojí vytvorenie vhodných prepojení medzi národnými akčnými plánmi a výkonnosťnými cieľmi pre kľúčové produkty, služby a postupy, ako aj s plánovaným systémom testovania a hodnotenia environmentálnych technológií v rámci celej EÚ.
- V súlade s prioritným úsilím šiesteho rámcového programu pre výskum a vývoj (RP6) by národné a regionálne programy pre výskum a vývoj týkajúce sa APET-u mali začať koordinovať svoje činnosti, aby tak, napríklad prostredníctvom projektu ERA-NET, zabránili ich rozloženiu a výkonnosťným stratám. Komisia s cieľom začať takúto koordináciu zhromaždí v roku 2005 manažérov národných a regionálnych programov pre výskum vývoj týkajúcich sa APET-u.

Európska komisia bude Európsku radu na jej jarnom zasadnutí v roku 2007 informovať o implementácii APET-u, ako aj o prvých výsledkoch spolupráce s členskými štátmi.